

รายงานสรุปผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “การประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลโครงการ”
ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน – 2 ธันวาคม 2565
ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 3 อาคารนวัตกรรม

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
ธันวาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตารางผนวก	ข
สารบัญภาพ	ค
ส่วนที่ 1 รายละเอียดโครงการ	1
ส่วนที่ 2 สรุปผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลโครงการ”	5
ส่วนที่ 3 การฝึกปฏิบัติ	20
ภาคผนวก	33

๒

สารบัญตารางผนวก

	หน้า
ตารางผนวกที่ 1 ความพึงพอใจต่อวิทยากรถ่ายทอดความรู้	35
ตารางผนวกที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการอบรม	35
ตารางผนวกที่ 3 การขยายผลหลังเข้ารับการอบรม	36
ตารางผนวกที่ 4 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ	36

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1	การใช้ Logic Model ในการประเมินโครงการ	6
ภาพที่ 2	ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม	9
ภาพที่ 3	ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานตามระดับชั้นของแผน และผลลัพธ์	10
ภาพที่ 4	ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานระหว่างแผนงาน โครงการ และกิจกรรม	10
ภาพที่ 5	องค์ประกอบแบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ	11
ภาพที่ 6	แบบจำลองเชิงตรรกะโครงการป้องกันโรคอุจจาระร่วง	11
ภาพที่ 7	แบบจำลองเชิงตรรกะโครงการป้องกันโรคไข้หวัด	12
ภาพที่ 8	แบบจำลองเชิงตรรกะโครงการป้องกันโรคโควิด - 19	12
ภาพที่ 9	การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบของแบบจำลองในแต่ละโครงการ	12
ภาพที่ 10	การวิเคราะห์หาตัวชี้วัดที่เชื่อมโยงกันระหว่างโครงการ	13
ภาพที่ 11	ตัวอย่างการประเมินโครงการภายใต้แผนงาน โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ	13
ภาพที่ 12	ตัวอย่างตัวอย่างคู่มือตัวชี้วัด	15
ภาพที่ 13	ตัวอย่างการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินของตัวชี้วัดปัจจัยเงื่อนไข ตัวชี้วัดผล	18

ส่วนที่ 1 รายละเอียดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “การประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลโครงการ”

1. หลักการและเหตุผล

จากการที่ศูนย์ประเมินผล (ศปผ.) ได้นำแบบจำลองเชิงตรรกะ (Logic Model) มาใช้เป็นแนวคิดหลักในการออกแบบการประเมินผลโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กิจกรรมการดำเนินงาน/กระบวนการ (Process) ผลผลิตของโครงการ (Output) และผลลัพธ์ของโครงการ (Outcome) เพื่อนำมากำหนดตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ ในการประเมินผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งแนวคิดการประเมินผลโดยแบบจำลองเชิงตรรกะนี้ ปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปสู่แบบจำลองเชิงตรรกะแบบ 3 มิติ หรือ 3Dimension Logic Model (3D Logic Model) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของแบบจำลองเชิงตรรกะหลายแบบจำลองหรือหลาย ๆ โครงการเข้าด้วยกันในแนวตั้ง เพื่อให้มองเห็นภาพของความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ กว้างขึ้นทับซ้อนกันในหลาย ๆ โครงการ หรืออาจเรียกเป็นแผนงาน โดยแต่ละองค์ประกอบของแต่ละโครงการ สามารถส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบของโครงการอื่น เช่น ผลผลิตของโครงการที่ 1 อาจส่งผลถึงผลลัพธ์ของโครงการที่ 2 ได้ด้วย เป็นต้น

สอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปัจจุบันซึ่งเน้นการบูรณาการงานเข้าด้วยกันโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการสำคัญของแผนงานต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ที่มีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งนี้ ในการติดตามประเมินผลนั้นต้องตรวจสอบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์จากการดำเนินงานโครงการ รวมทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการเกิดผลสัมฤทธิ์ที่สามารถส่งผลให้เกษตรกรมีความมั่นคง มีต้นทุนการผลิตต่ำ มีรายได้สูง เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรไทย ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนงานนั้นเป็นโครงการสำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ส่งเสริม และสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการเกษตรไทยได้ ทั้งนี้ โครงการที่สำคัญภายใต้แผนงานดังกล่าว มีการเชื่อมโยงร่วมกัน โดยที่ผลลัพธ์ของโครงการหนึ่ง อาจได้มาจากผลกระทบจากอีกโครงการหนึ่งซึ่งช่วยส่งผลให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ได้ การนำ 3D Logic Model มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำตัวชี้วัดเพื่อติดตามประเมินผลโครงการดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้มองเห็นความเชื่อมโยงของแต่ละโครงการภายใต้แผนงานได้มากขึ้น และสามารถชี้ประเด็นผลลัพธ์ในภาพรวมของแผนงานให้กับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนมีนโยบายต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาด้านการเกษตรไทยได้

ดังนั้นการนำแบบจำลองดังกล่าว มาประยุกต์และวางแผนเพื่อหาแนวทางการจัดทำตัวชี้วัดสำหรับติดตามและประเมินผลโครงการภายใต้แผนบูรณาการฯ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ศปผ. จึงมีความจำเป็นต้องสร้างแบบจำลองเชิงตรรกะแบบ 3 มิติ ในการประเมินผลโครงการสำคัญภายใต้แผนบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ที่มีการพัฒนาทางการเกษตรหลายด้าน เช่น การอบรมพัฒนาเกษตรกร การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การสนับสนุนสินเชื่อ เพื่อให้การประเมินผลแผนงานสามารถสะท้อนถึงผลลัพธ์ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้าน Logic Model ในการติดตามและประเมินผลโครงการของเจ้าหน้าที่และนักวิชาการที่รับผิดชอบงานติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ

2.2 เพื่อกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก โดยประยุกต์ใช้แบบจำลอง 3D Logic Model

3. ผลผลิต และผลลัพธ์

3.1 เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการที่ปฏิบัติงานด้านติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ ได้รับการพัฒนาความรู้ แนวคิด แบบจำลอง Logic และการประยุกต์ใช้ 3D Logic Model

3.2 เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการที่ปฏิบัติงานด้านติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ มีตัวชี้วัด ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการติดตามประเมินผลโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

3.3 เกิดการบูรณาการการทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ และนักวิชาการที่ปฏิบัติงานด้านติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ

4. ระยะเวลา จำนวน 3 วัน

5. กำหนดการ ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน – 2 ธันวาคม 2565

6. สถานที่สัมมนา ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 3 อาคารนวัตกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

7. เนื้อหาของการสัมมนา

7.1 แนวคิด ทฤษฎี 3D Logic Model

7.2 หลักการหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ความเชื่อมโยงในแต่ละปัจจัย แต่ละด้านของโครงการ

7.3 การจัดทำรอบการประเมินผล และตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการในรูปแบบต่าง ๆ

7.4 การประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการจัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการ

8. วิธีการ

8.1 บรรยาย อภิปราย แนวคิด ทฤษฎี 3D Logic Model

8.2 ฝึกปฏิบัติในการหาความเชื่อมโยง/ความสัมพันธ์ในองค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงการ

8.3 แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นในการจัดทำแบบจำลอง 3D Logic Model และตัวชี้วัดการประเมินผลโครงการ

9. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ปฏิบัติงานด้านติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ

10. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

10.1 เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการ สศก. ที่ปฏิบัติงานด้านติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ สามารถประยุกต์ใช้แบบจำลอง Logic และการประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลแผนงาน/โครงการ

10.2 มีกรอบการประเมินผล และตัวชี้วัดสำหรับเป็นแนวทางในการติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการภายใต้แผนบูรณาการ และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของ กษ.

10.3 เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการ สศก. ที่ปฏิบัติงานด้านติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ มีการร่วมมือและบูรณาการการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

11. ผู้รับผิดชอบโครงการ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 2 สรุปผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลโครงการ”

การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลโครงการ จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 30 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2565 ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 3 อาคารนวัตกรรม สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้พัฒนาองค์ความรู้ด้าน Logic Model ในการ ติดตามประเมินผล ตลอดจนสามารถกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการภายใต้แผนงาน บูรณาการและพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก โดยการประยุกต์ใช้ 3D Logic Model โดยมีผู้เข้าร่วมอบรม ประกอบด้วย ศูนย์ประเมินผล สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร ศูนย์ข้อมูล เกษตรแห่งชาติ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 -12

การอบรมได้รับเกียรติจาก รศ.ดร.อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล ผศ.ดร. อธิวัฒน์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ ทีมงานจากมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวิทยากรในการบรรยายให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติการประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลโครงการ สรุปผลการอบรมเชิงปฏิบัติการได้ดังนี้

การบรรยาย

1. แนวคิดแบบจำลองเชิงตรรกะ (Logic Model) กับการประเมินโครงการ

1.1 แบบจำลองเชิงตรรกะ Logic Model

เป็นเครื่องมือสำหรับทำงาน ใช้ในการวางแผน บริหารจัดการ การประเมินผล การพัฒนาปรับปรุง โครงการ ช่วยให้เห็นภาพการดำเนินงานโครงการที่เป็นระบบ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ตั้งแต่ทรัพยากรที่ใช้ กิจกรรมดำเนินงาน ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าใจ เป้าหมาย และวิธีการทำงานทั้งหมด ที่จะนำไปสู่ผลความสำเร็จที่ต้องการ องค์ประกอบพื้นฐานของ Logic Model ประกอบด้วย

- ปัจจัย (Factors) : เป็นปัจจัยภายนอกที่เกื้อหนุนหรือเป็นข้อจำกัดต่อการดำเนินโครงการ เช่น ภาวศึ ีเครือข่าย ความเข้มแข็งของชุมชน ศักยภาพ ทักษะของผู้เกี่ยวข้อง สภาวะสิ่งแวดล้อม นโยบาย กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง/นโยบายในพื้นที่

- ทรัพยากร (Resources) หรือปัจจัยนำเข้า (Inputs) : ทรัพยากรด้านคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เป็นทรัพยากรขององค์กรหรือชุมชนที่มีอยู่ที่ใช้ทำโครงการ

- กิจกรรม (Activities) : กระบวนการ การใช้เครื่องมือ การใช้เทคโนโลยี ปฏิบัติการที่นำมาใช้ เพื่อให้เกิดผลของโครงการ (Results) เป็นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินโครงการ

- ผลผลิต (Outputs) : ผลโดยตรงที่เกิดจากการทำกิจกรรม เช่น จำนวนแกนนำผู้ที่ได้รับการฝึกอบรม

- ผลลัพธ์ (Outcomes) : ผลที่เกิดจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือกลุ่มเป้าหมายของโครงการ เช่น การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ พฤติกรรม อาจจำแนกเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระยะสั้น และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นระยะกลาง

- ผลกระทบ (Impact) : ผลที่เกิดขึ้นที่เป็นได้ทั้งบวกและลบ ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวกับกลุ่มเป้าหมาย องค์กร ชุมชน สังคม

1.2 การจำแนกประเภทของ Logic Model ตามการนำไปใช้งาน

1.2.1 Theory Approach Model

เป็นการนำไปใช้เป็นทฤษฎีในการออกแบบโครงการ ช่วยอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของโครงการ ตั้งแต่ฐานคิด ข้อเสนอพื้นฐาน ที่มาของการเลือกวิธีการแก้ปัญหาหรือยุทธศาสตร์โครงการ นำมาสู่การออกแบบกิจกรรมของโครงการ ที่แสดงให้เห็นว่า “ทำไม” และ “อย่างไร” โครงการจึงจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งโครงการนี้จะใช้ในระยะเวลาของการออกแบบโครงการ การนำเสนอโครงการต่อแหล่งทุนหรือหน่วยงาน ช่วยให้เห็นภาพรวม ความเป็นเหตุผล และช่วยในการตัดสินใจของผู้อนุมัติให้ดำเนินโครงการ

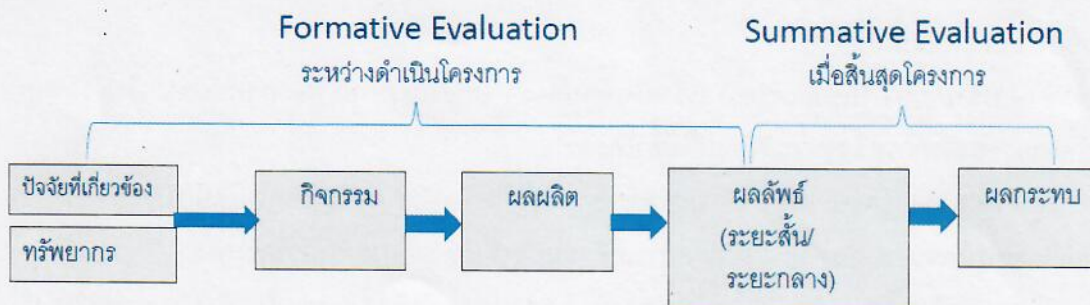
1.2.2 Activities Approach Model

เป็นการเน้นรายละเอียดการทำกิจกรรมของโครงการ เพื่อติดตามและบริหารจัดการ ดูกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงาน และตรวจสอบความก้าวหน้าของการเกิดผลผลิต ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย ระยะเวลาที่กำหนดไว้ ใช้ระยะการดำเนินงานโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุง บริหารจัดการโครงการ ให้บรรลุผลที่กำหนดไว้

1.2.3 Outcomes Approach Model

เน้นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากร กิจกรรมกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยผลลัพธ์จำแนกเป็นระยะสั้น ระยะยาว และผลกระทบ ดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ สัมพันธ์กับกิจกรรมการใช้ทรัพยากรหรือไม่ ซึ่งจะช่วยในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ การรายงานผลของโครงการ ช่วยในการตั้งคำถามการประเมิน การสร้างตัวชี้วัดในการประเมิน

การใช้ Logic Model ในการออกแบบวางแผนโครงการ จะพิจารณาและระบุดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงเป็นเหตุผลตามลำดับขั้นตอน โดยคำนึง ปัญหาที่ต้องการแก้ไข/ประเด็นที่ตั้ง การพัฒนาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชนและศักยภาพทุนที่มีอยู่ ผลที่ต้องการ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพล ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการเปลี่ยนแปลงของปัญหาหรือความต้องการของชุมชน ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ฐานคิด ข้อเสนอพื้นฐาน สมมติฐาน อธิบายว่า ทำไม และอย่างไร ยุทธศาสตร์ที่ออกแบบมาจึงจะใช้ได้ผล

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรณ์กุล และคณะ.

ภาพที่ 1 การใช้ Logic Model ในการประเมินโครงการ

1.3 การประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการและการประเมินสรุปโครงการ

1.3.1 การประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ : Formative Evaluation ประเมินให้ข้อมูลตัดสินคุณค่าของบางส่วนของโครงการระหว่างดำเนินการ เพื่อปรับปรุงพัฒนาโครงการให้สำเร็จ

1.3.2 การประเมินผลสรุปโครงการ : Summative Evaluation ประเมินภาพรวมความสำเร็จเมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาว่า จะยุติโครงการ/ขยายการดำเนินโครงการระยะต่อไป/เป็นบทเรียนในการวางแผนโครงการในอนาคต

1.4 การกำหนดคำถามในการประเมิน การวางแผนการประเมิน

ในการกำหนดคำถามในการประเมินโครงการนั้น จะพิจารณาจากประเด็นในการประเมินจากองค์ประกอบของ Logic Model ที่สำคัญ ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับประเด็นในการประเมิน และตั้งคำถามการประเมินที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มเช่น เจ้าหน้าที่ กลุ่มเกษตรกร ประชาชน และจึงพิจารณาถึงการนำผลการประเมินไปใช้ในแต่ละคำถามการประเมิน ทั้งนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการประเมินหมายถึง

- 1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการโดยตรง ได้แก่ ผู้สนับสนุนโครงการ ผู้บริหารงานโครงการ ผู้ประสานงาน ผู้ปฏิบัติงาน ผู้เข้าร่วม/ผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจากโครงการ
- 2) ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยทั่วไป ได้แก่ ผู้ที่ได้รับผลโดยอ้อมจากการดำเนินโครงการ ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน แกนนำ เครือข่าย

ในการตั้งคำถามเกี่ยวกับตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความแตกต่างกันไป คำถามตัวชี้วัดผลผลิต เช่น จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรม จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรม เป็นต้น คำถามตัวชี้วัดผลลัพธ์ เช่น ทักษะความรู้ ทักษะของเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรม ทักษะความรู้ พฤติกรรมของเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม เป็นต้น คำถามตัวชี้วัดผลกระทบ เช่น คุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้นจากการบริโภคสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย เป็นต้น

การตั้งคำถามในการประเมิน และกำหนดตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ ปัจจัย บริบทที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง นโยบาย ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อโครงการด้านทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า กิจกรรม ผลผลิต จะเป็นคำถามในด้านคุณภาพ และปริมาณ ผลลัพธ์ เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจ สำหรับผลกระทบนั้น จะเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในทุกระดับ ซึ่งจะดูถึงความยั่งยืน และความสอดคล้องด้วย

1.5 การประเมินผลผลิต ผลลัพธ์

1.5.1 การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินกิจกรรมที่ทำในโครงการ ถ้ากิจกรรมที่สามารถทำได้ตามแผน น่าจะส่งผลให้ผลลัพธ์ดีโดยไม่ต้องประเมินผลลัพธ์ที่แท้จริง เป็นการประเมินความพยายาม “มีประโยชน์แต่ไม่พอเพียง”

1.5.2 การประเมินผลลัพธ์ เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์และผลลัพธ์อื่น ๆ เพียงใด โดยเป็นการประเมินถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโครงการ

1) ประสิทธิภาพ (Effecitiveness) เป็นการประเมินการบรรลุผลลัพธ์ความสำเร็จของโครงการเทียบกับเป้าหมายของโครงการที่กำหนดไว้

2) ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการประเมินการบรรลุผลลัพธ์ความสำเร็จของโครงการตามเป้าหมายที่กำหนด ภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

1.6 การประเมินผลกระทบ

การประเมินผลกระทบ เป็นการดูกลยุทธ์/ปฏิบัติการการดำเนินงานโครงการ สามารถนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายหรือไม่ เป็นการสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กานำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข บรรเทาความเดือดร้อน หรือการเริ่มโครงการใหม่ ซึ่งให้ความสำคัญกับผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ มากกว่า ผลจากความพยายามด้านกระบวนการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ได้กระทำในโครงการ โดยจะต้องพิจารณาให้รอบด้าน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ

ทั้งนี้ ผลกระทบจะเป็นผลระยะยาวที่เกิดขึ้น กับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน องค์กร พื้นที่ สังคม หรือเป้าหมายสุดท้ายที่โครงการต้องการสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยมีลักษณะเป็นผลที่สืบเนื่องต่อจากผลที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งผลกระทบนั้นจะเป็นการรวมผลที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงบวก เชิงลบ และผลที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจจากการดำเนินงาน รวมถึงผลที่เกิดขึ้นหากไม่มีการดำเนินงานโครงการนั้นด้วย

ผลกระทบในทางกว้างนั้น จะหมายถึงผลการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญและมีศักยภาพสูงสุดของการดำเนินงานหรือปฏิบัติการของโครงการ ทั้งผลในด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดขึ้นในระยะยาว และมีขอบเขตที่กว้างขวางมากกว่าประสิทธิผลของโครงการ การประเมินผลกระทบทางกว้างนั้น มุ่งค้นหาผลทางอ้อม ผลในระดับทุติยภูมิที่เป็นผลสืบเนื่องที่มีศักยภาพจากการดำเนินงานโครงการ รวมถึงมีการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นองค์รวมและยั่งยืนในเชิงระบบ ค่านิยมและผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน สิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมทางเพศ และสิ่งแวดล้อม

1.7 การประเมินความยั่งยืน

การประเมินความยั่งยืน เป็นการพิจารณาว่าผลเชิงบวกของโครงการจะดำรงอยู่/ปฏิบัติการโครงการยังสามารถดำเนินต่อไปได้ แม้โครงการจะสิ้นสุดแล้ว ซึ่งความยั่งยืนต้องอาศัยทรัพยากรของชุมชน องค์กร หรือมอบหมายให้เป็นนโยบายของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบ หรือร่วมกันดำเนินการต่อเนื่องไป ทั้งนี้ ความยั่งยืนในระดับโครงการ หมายถึง

- 1) ความคงทนของโครงการ : เมื่อโครงการสิ้นสุดลงแล้ว ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการ หรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องยังสามารถดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องต่อไปได้โดยไม่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกได้หรือไม่
- 2) การขยายของข่ายของโครงการ : กลุ่มอื่นนอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายโครงการ ได้รับผลผลิตหรือนวัตกรรมของโครงการที่เกิดขึ้น และมีการนำไปใช้ปฏิบัติด้วยหรือไม่อย่างไร
- 3) การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ : ผลของการดำเนินโครงการสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ เชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องหรือไม่
- 4) ความยืดหยุ่นของการปรับตัวอย่างเหมาะสม : กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องว่า มีศักยภาพในการปรับตัวหรือดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อม เงื่อนไข ที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเวลาผ่านไปหรือไม่

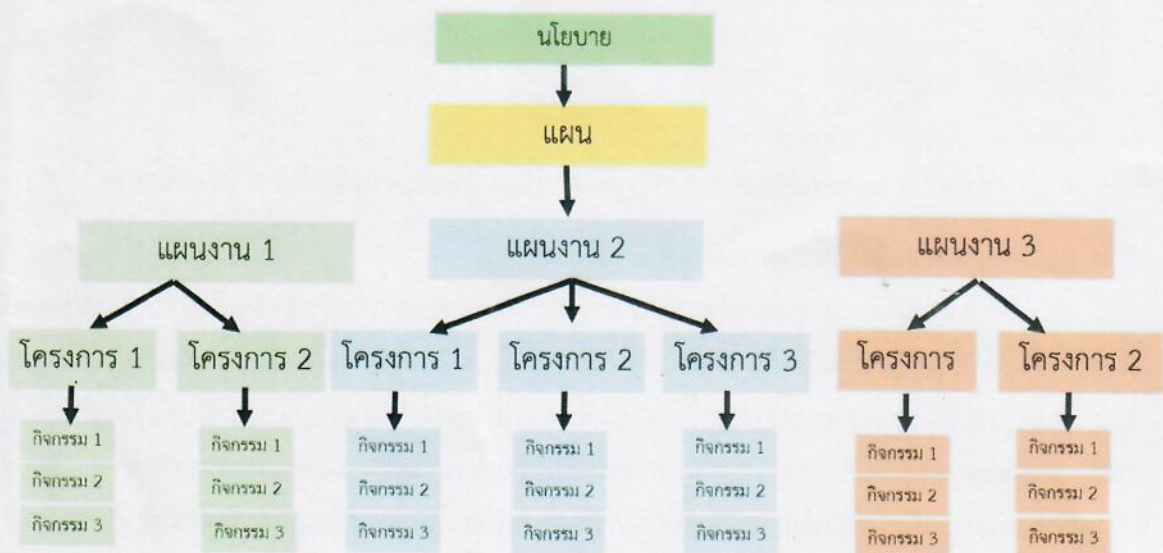
ความยั่งยืนในระดับมหภาค คือผลของโครงการที่มีต่อความยั่งยืนในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ นิเวศวิทยา เช่น ด้านเศรษฐกิจอาจพิจารณาประสิทธิภาพการทำงานให้สำเร็จภายใต้การใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด มิติด้านสังคมอาจดูที่การสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงสังคม การเมืองที่เกี่ยวข้องกับโครงการ มิติด้านนิเวศวิทยา อาจดูผลทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจให้เกิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ

1.8 การประเมินความสอดคล้อง

เป็นการประเมิน แนวคิด หรือกลยุทธ์ ปฏิบัติการที่ใช้ในการดำเนินโครงการว่ามีความสอดคล้อง กับบริบท สภาพปัญหา ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นโยบายท้องถิ่น นโยบายระดับชาติหรือไม่ เมื่อโครงการ สิ้นสุดแล้ว ยังคงมีความสำคัญอยู่หรือไม่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของบริบท ปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ตามระยะเวลา ที่เปลี่ยนไประหว่างเริ่มจนสิ้นสุดโครงการ

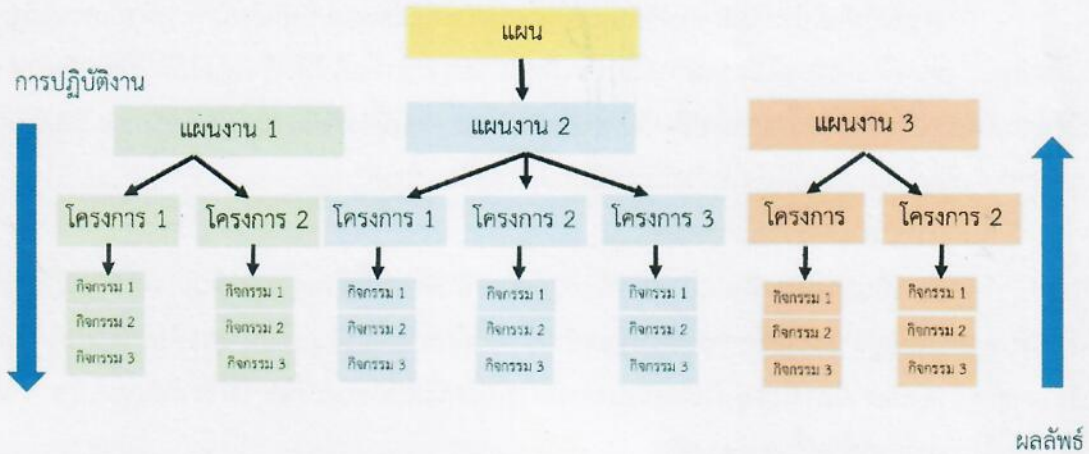
2. โครงการพัฒนาในสังคม

ลักษณะปัญหาในสังคม ได้แก่ สาเหตุของปัญหา และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหาหลาย ๆ ปัญหาเชื่อมโยง ทับซ้อนกัน และเชื่อมโยงกัน มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย และคาดการณ์ได้ยาก ไม่มีคำตอบ หรือแนวทางสำเร็จรูป ในการแก้ไขปัญหา และแก้ไขได้ยาก แต่บรรเทาปัญหาได้ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้าน หลายระดับ และมี หลายปัจจัยไม่ได้เชื่อมโยงแบบเป็นเส้นตรง ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย หลายระดับ โครงการพัฒนา แก้ไขปัญหาจึงมีความซับซ้อนตามมา ต้องอาศัยการบูรณาการงาน เชื่อมโยงกัน จึงจะได้ผลที่ดี และมีลักษณะการทำงานที่ยืดหยุ่นได้ ตามบริบทและสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่

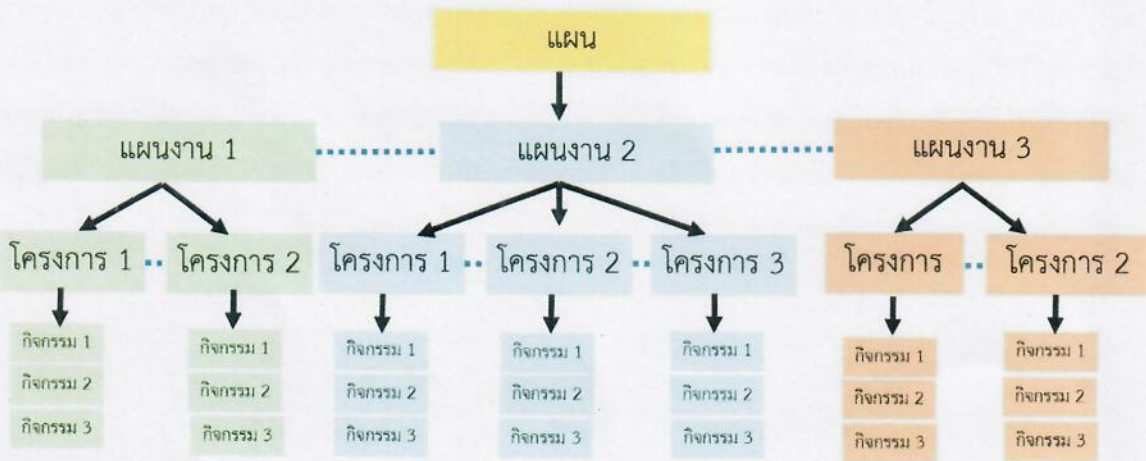
ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานตามระดับชั้นของแผน และผลลัพธ์

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานระหว่างแผนงาน โครงการ และกิจกรรม

2.1 ความเชื่อมโยงกันของการดำเนินงานโครงการ

การดำเนินงานจากหลายโครงการ อาจเชื่อมโยงไปสู่ผลความสำเร็จตัวเดียวกัน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นตัวเดียวกันนั้น อาจจะเป็นผลผลิต ในบางโครงการ อาจเป็นผลลัพธ์ในบางโครงการ หรืออาจเป็นผลกระทบ ในบางโครงการก็ได้ และแต่ละองค์ประกอบของ โครงการหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของโครงการอื่น เช่น ความตระหนักของการเพิ่มกิจกรรมร่างกาย การเพิ่มกิจกรรมทางกาย ความแข็งแรงของร่างกาย ค่า BMI ที่ดีขึ้น การลดลงของโรคเรื้อรัง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การลดลงของความไม่เท่าเทียมกันทางสุขภาพ

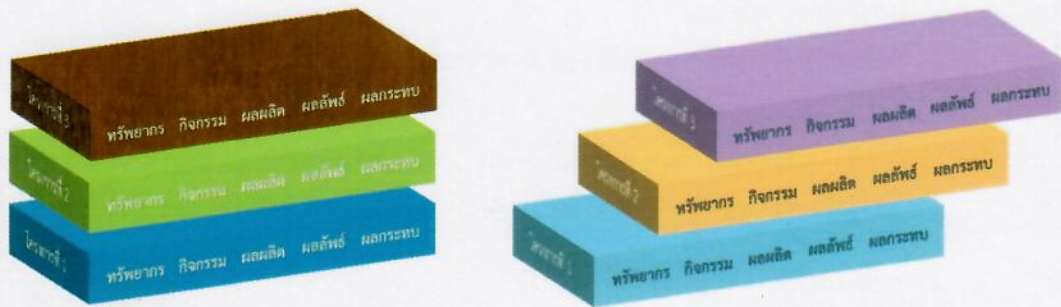
2.2 แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ (3 D Logic Model)

โดยทั่วไปแบบจำลองเชิงตรรกะ หรือ Simple Logic Model มีลักษณะเป็นเส้นตรง อาจไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้กับโครงการที่มีความซับซ้อน แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ (3D Logic Model) ช่วยในการมองภาพรวมที่มีการเชื่อมโยงบูรณาการกัน จะเน้นการพิจารณาความเชื่อมโยงสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน ในองค์ประกอบต่างๆ ของโครงการทุกฝ่าย ทุกระดับ ทุกพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนา

ในด้านนั้น ๆ จึงเหมาะสำหรับนำมาใช้ในการวางแผนดำเนินงาน และประเมินผลในแผนงาน โครงการที่มีความซับซ้อน

2.2.1 การประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ ในการประเมิน

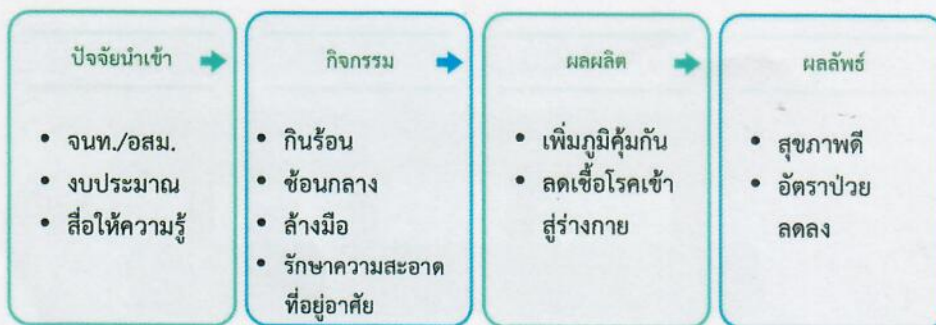
สามารถนำมาใช้ในการประเมินแผนงาน ซึ่งมีหลายโครงการ หรือหลายหน่วยงาน ร่วมรับผิดชอบอยู่ภายใต้แผนงาน ใช้ในการประเมินชุดโครงการ หรือโครงการใหญ่ ซึ่งมีหลายโครงการย่อย หรือหลายหน่วยงานร่วม รับผิดชอบ หรือใช้ในการประเมินโครงการ ที่มีการดำเนินการในหลายระดับ/หลายพื้นที่

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

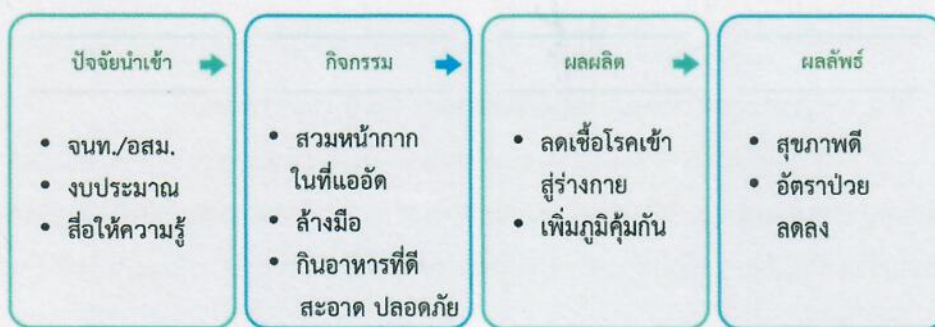
ภาพที่ 5 องค์ประกอบแบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ

ตัวอย่าง การประเมินแผนงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อ โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ ในแผนงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อ ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่ โครงการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โครงการป้องกันโรคไข้หวัด และโครงการป้องกันโรคโควิด-19 นำมาวิเคราะห์แบบจำลองเชิงตรรกะ ในแต่ละโครงการได้ ดังนี้

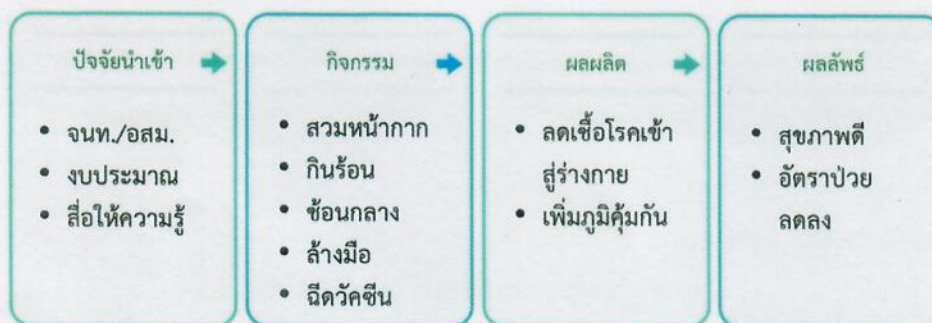
ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 6 แบบจำลองเชิงตรรกะโครงการป้องกันโรคอุจจาระร่วง

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 7 แบบจำลองเชิงตรรกะโครงการป้องกันโรคไข้หวัด

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 8 แบบจำลองเชิงตรรกะโครงการป้องกันโรคโควิด - 19

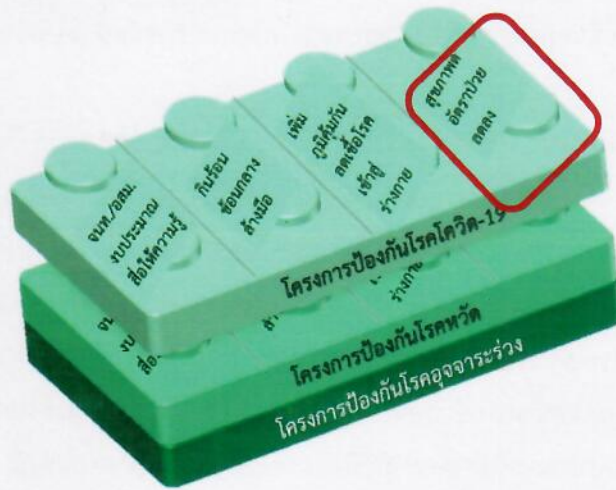
จากการวิเคราะห์การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบของแบบจำลองเชิงตรรกะแบบ 3 มิติ ของแต่ละโครงการภายใต้แผนงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อ โดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบในแต่ละโครงการ

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 9 การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบของแบบจำลองในแต่ละโครงการ

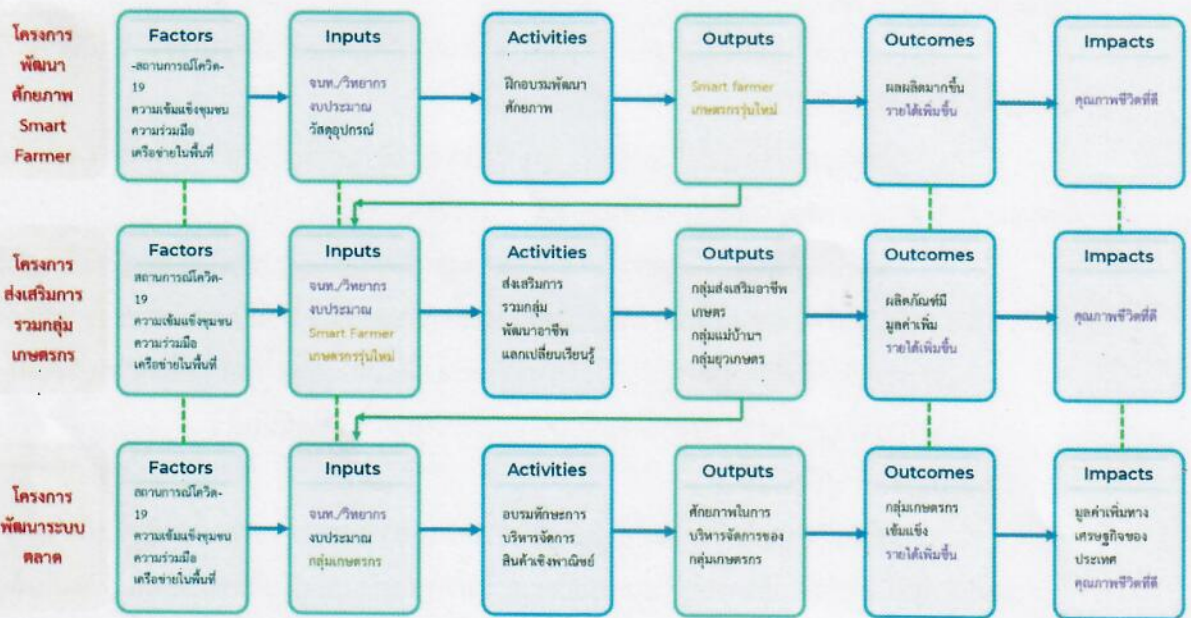
เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบแล้ว และนำมาพิจารณาดูในระดับแผน จะมีตัวชี้วัดที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ระหว่างโครงการ และนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดร่วมของแผนงาน นั่นคือ “อัตราป่วยด้วยโรคติดต่อลดลง”

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 10 การวิเคราะห์หาตัวชี้วัดที่เชื่อมโยงกันระหว่างโครงการ

วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบระหว่างโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก โดยใช้แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ (3D Logic Model) ดังนี้

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล และคณะ.

ภาพที่ 11 ตัวอย่างการประเมินโครงการภายใต้แผนงาน โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ

การประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติในการประเมินผลโครงการ ทำให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกับระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างตัวชี้วัดเพื่อเก็บข้อมูล ช่วยสะท้อนให้เห็นภาพรวมความสำเร็จของแผนงานที่ชัดเจน ช่วยในการวิเคราะห์และสร้างข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อการพัฒนาปรับปรุงงาน เช่น การให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของหลายโครงการ การจัดลำดับขั้นตอนของการดำเนินงาน การทำกิจกรรมให้เหมาะสม

ทั้งนี้ ควรพิจารณาในการประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ ในการประเมินโครงการด้วยว่า ผู้ประเมินมีความเข้าใจที่ชัดเจนต่อ Logic model และ 3D Logic Model อย่างไร และในการวิเคราะห์องค์ประกอบของแผนงาน โครงการ อย่างละเอียด ครอบคลุม ให้ความสำคัญกับความเป็นเหตุ เป็นผล ระหว่างองค์ประกอบภายในโครงการ และระหว่างโครงการภายใต้แผนงาน รวมทั้งการสื่อสารผลการประเมิน ให้เกิดการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน และสร้างการเรียนรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง

2.2.2 ขั้นตอนในการนำแบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติ ไปประยุกต์ใช้ในการประเมินแผนงาน โครงการ

การนำแบบจำลองเชิงตรรกะ 3 มิติไปประยุกต์ใช้นั้น มีขั้นตอนดังนี้

- 1) การวิเคราะห์แผนงาน วิเคราะห์โครงการภายใต้แผนงาน ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการและแผนงาน
- 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบของ Logic Model ภายในแต่ละโครงการ พิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลของแต่ละองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน
- 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงขององค์ประกอบ ระหว่างโครงการต่างๆ ภายใต้แผนงาน ซึ่งเป็นไปได้หลายแบบ เช่น
 - บางองค์ประกอบของหลายโครงการ อาจเหมือนกัน เช่นโครงการที่ 1 และโครงการที่ 3 มีกิจกรรม A เหมือนกัน
 - องค์ประกอบของโครงการหนึ่ง อาจส่งผลต่อองค์ประกอบของหลายโครงการ เช่น กิจกรรม A ของโครงการที่ 1 อาจส่งผลต่อทั้งผลผลิตของโครงการที่ 1 และโครงการที่ 2
 - องค์ประกอบของโครงการหนึ่ง อาจส่งผลต่อองค์ประกอบของโครงการอื่น เช่น ผลผลิต A ของโครงการที่ 1 อาจเป็นทรัพยากรของโครงการที่ 2 ผลกระทบของโครงการที่ 1 อาจเป็นผลลัพธ์ของโครงการที่ 3
- 4) การสร้างตัวชี้วัด จัดทำคู่มือตัวชี้วัด สร้างเครื่องมือ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ผลการประเมิน
- 5) การจัดทำรายงาน สื่อสารและขับเคลื่อนการนำผลการประเมินไปใช้

2.2.3 การจัดทำคู่มือตัวชี้วัด

ในการจัดทำคู่มือตัวชี้วัดจะต้องมีการให้คำนิยาม ความหมายของตัวชี้วัดที่ใช้ในโครงการ กำหนดการให้คะแนนตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลวิธีการเก็บข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ผู้รับผิดชอบดำเนินการเก็บข้อมูล

ประเด็นการประเมิน	KRA 2 ปัจจัยนำเข้า
ตัวชี้วัด	KPI 2.4 ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ
ความหมาย	ทรัพยากรที่โครงการนำมาใช้หรือได้รับการสนับสนุนในโครงการ ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ครบถ้วน เพียงพอ และมีคุณภาพที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน
แหล่งข้อมูล	- คณะทำงานโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ - เอกสารที่เกี่ยวข้อง
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	☒ ก่อนดำเนินโครงการ/เริ่มต้นโครงการ ☐ ระหว่างดำเนินโครงการ ☐ ระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ
ระดับ	รายละเอียด
1	โครงการมีทรัพยากรไม่ครบทุกด้าน
2	โครงการมีทรัพยากรบางด้าน แต่มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน
3	โครงการมีทรัพยากรครบทุกด้าน แต่มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน
4	โครงการมีทรัพยากรครบถ้วน และเพียงพอทุกด้านต่อการดำเนินงาน
5	โครงการมีทรัพยากรครบถ้วน เพียงพอทุกด้าน และมีคุณภาพต่อการดำเนินงาน

ที่มา:อุทัยทิพย์ เจียวิวรรณ์กุล และคณะ.

โครงการพัฒนาศักยภาพและสนับสนุนทางวิชาการแก่ภาคีเครือข่ายองค์กรสุขภาพ. 2556

ภาพที่ 12 ตัวอย่างคู่มือตัวชี้วัด

3. การวิเคราะห์ผลการประเมิน และการถอดบทเรียน (Lesson Learned) จากผลการประเมิน

3.1 การวิเคราะห์ผลการประเมิน

3.1.1 การวิเคราะห์ผลการประเมินตามตัวชี้วัด และลักษณะของข้อมูล

- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการให้คะแนนของตัวชี้วัดตามเกณฑ์ ตามคู่มือของตัวชี้วัด การหาคะแนนตัวชี้วัด ที่ได้มาจากเครื่องมือการประเมินโดยเฉพาะ เช่น แบบประเมินความพึงพอใจ มีการใช้ค่าสถิติมาคำนวณ เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ค่าน้ำหนัก กรณีมีการถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัด

- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการพรรณนา ให้รายละเอียดการพิจารณาหาแนวคิด แบบแผน แนวโน้ม หรือความสัมพันธ์ การแปลผล ตีความผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองประเภทพร้อมกัน

3.1.2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมินตามเกณฑ์

เป็นการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายของเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เปรียบเทียบกับข้อมูลฐาน (baseline data) ข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาของโครงการ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลง และข้อมูลเมื่อสิ้นสุดโครงการ (endline data) เปรียบเทียบผลในพื้นที่ที่มีการดำเนินโครงการ กับผลในพื้นที่ ที่ไม่ได้มีการดำเนินโครงการ

3.1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างผลของตัวชี้วัดปัจจัยเงื่อนไขและตัวชี้วัดผลความสำเร็จ วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับบริบทที่เกี่ยวข้อง พิจารณาว่าเป็นผลที่เกิดเป็นผลมาจากการดำเนินการโครงการ หรือเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอก/ โครงการอื่นๆ หรือเป็นผลร่วม

3.1.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของผลการประเมินระดับแผนงาน และโครงการ

วิเคราะห์หาความสัมพันธ์กันระหว่างผลที่เกิดขึ้นในระดับโครงการ และระดับแผนงาน ผลที่เกิดขึ้นระดับโครงการ สามารถตอบผลของตัวชี้วัดระดับแผนงานได้หรือไม่ อย่างไร

3.2 ความหมายของบทเรียน (Lesson Learned)

บทเรียน (Lesson Learned) หมายถึง “บทสรุป (ความรู้) ที่เป็นรูปธรรมที่ได้จากกระบวนการทำงาน ซึ่งบทสรุป ดังกล่าว คือ การอธิบายผลการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และปัจจัย เงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้น”

บทเรียน (Lesson Learned) หมายถึง “ข้อค้นพบใหม่ (ความรู้) ที่ได้จากกระบวนการทำงาน ซึ่งข้อค้นพบใหม่นี้ คือ การอธิบายผลการทำงานที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมายทั้งที่พึงประสงค์ และไม่ พึงประสงค์ แต่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม และปัจจัย เงื่อนไขที่ทำให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น”

บทเรียน สะท้อนได้ทั้งความสำเร็จและล้มเหลว เป็นการอธิบายเหตุการณ์ และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น มิใช่เพียงการเล่าเรื่องในอดีต แต่ต้องมีคำอธิบาย ที่มีคุณค่า ที่จะนำไปปฏิบัติต่อ เพื่อช่วยไม่ให้กระทำผิดซ้ำ และช่วยให้เกิดการเรียนรู้

3.3 บทเรียน (lessons learned) จากการประเมิน

บทเรียนที่ได้จากการประเมินผล มีประโยชน์ต่อการวางแผน พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการ ในลักษณะ เดียวกันต่อไปได้ และอาจมีบทเรียนในด้านวิธีดำเนินการประเมินด้วยการถอดบทเรียน สังเคราะห์ ความรู้จากผลการประเมิน อาจทำโดยทีมผู้ประเมิน หรืออาจได้มาจากการจัดเวที ถอดบทเรียนจากผลการประเมิน

ร่วมกันจากผู้มีส่วนได้เสีย บทเรียนจากผลการประเมิน อาจใส่ไว้เป็นบทหนึ่งของรายงาน หรือแยกออกมาเป็นอีกฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ

3.4 การถอดบทเรียนจากผลการประเมิน

วงจรของการถอดบทเรียน ประกอบด้วย การถอดบทเรียน (และการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี) การแลกเปลี่ยน การเผยแพร่บทเรียนต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย /ต่อสาธารณะ ด้วยรูปแบบที่ต่างๆ และการนำบทเรียนไปใช้ประโยชน์

การถอดบทเรียนจากผลการประเมิน ถือเป็น การสกัดความรู้ จากประสบการณ์การดำเนินโครงการ ถึงความสำเร็จ หรือ ความสำเร็จของโครงการ เป็นการสกัดความรู้ที่เกิดขึ้นจากผลการประเมินโครงการว่า มีเงื่อนไข ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้โครงการมีผลการดำเนินงานเป็นเช่นนั้น ทั้งที่ ส่งผลต่อโครงการทั้งทางบวก และทางลบ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ต่อการตัดสินใจ หรือกระบวนการในการทำงานที่ควรปฏิบัติ และที่ควรหลีกเลี่ยง สามารถนำไปใช้ในพัฒนาปรับปรุงโครงการ ในระยะต่อไป

กระบวนการถอดบทเรียนจากผลการประเมินจะช่วยให้เกิด การวิเคราะห์การเรียนรู้ร่วมกัน และคุณภาพของบทเรียนจากผลการประเมิน เริ่มจากการมีผลการประเมินที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และตรงตามความเป็นจริง

3.5 ประโยชน์ของการถอดบทเรียนจากการประเมิน

การถอดบทเรียนจากการประเมิน จะช่วยลดจุดอ่อน ปัญหาของโครงการ ช่วยสร้างความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินงาน และช่วยในการสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (good practice) จากโครงการ การถอดบทเรียนแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การถอดบทเรียนจากผลการประเมินในระดับโครงการ และการถอดบทเรียนจากผลการประเมินในระดับกิจกรรมด้วยวิธีการ ถอดบทเรียนหลังการปฏิบัติ (AAR-After Action Review)

การถอดบทเรียนจากผลการประเมินในระดับโครงการ เป็นการถอดบทเรียนจากผลการประเมินโครงการทั้งหมดตาม ตัวชี้วัดของโครงการที่สร้างขึ้น ทั้งในระหว่างการทำงาน และเมื่อสิ้นสุดโครงการ ซึ่งการถอดบทเรียนจากผลการประเมินเฉพาะประเด็นสำคัญ ประเด็นที่ต้องการได้บทเรียน ความรู้เฉพาะเรื่องเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย การถอดบทเรียนจากผลการประเมินโครงการ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) สรุปลผลการประเมินโครงการ
- 2) วิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ (ทั้งทางบวกและทางลบ)
- 3) อธิบายว่าปัจจัยเงื่อนไขนั้น ส่งผลต่อผลลัพธ์ของโครงการอย่างไร
- 4) เขียนบทเรียน ข้อเสนอแนะ

ตัวชี้วัดปัจจัยเงื่อนไข (KPI-F)	ตัวชี้วัดผล (KPI-R)					ค่าน้ำหนักของ ตัวชี้วัดปัจจัย เงื่อนไข
	KPI-R ₁ =..... คะแนน	KPI-R ₂ =..... คะแนน	KPI-R ₃ =..... คะแนน	KPI-R _i =..... คะแนน	
KPI-F ₁ =.....คะแนน						
KPI-F ₂ =.....คะแนน						
KPI-F ₃ =.....คะแนน						
.....						
.....						
.....						
.....						
KPI-F _i =.....คะแนน						

หมายเหตุ : KPI-R หมายถึง ตัวชี้วัดผล KPI-f หมายถึง ตัวชี้วัดปัจจัยเงื่อนไข i หมายถึงลำดับที่ของตัวชี้วัด
ที่มา : อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล (2565).

ภาพที่ 13 ตัวอย่างการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินของตัวชี้วัดปัจจัยเงื่อนไข ตัวชี้วัดผล

สำหรับคำถามในการถอดบทเรียนจากผลการประเมินนั้น เช่น ผลการดำเนินงานเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่อย่างไร การที่ได้ผลเช่นนั้นเป็นเพราะปัจจัยอะไรบ้าง ทั้งปัจจัยจากโครงการนี้และปัจจัยภายนอกอื่นๆ ปัจจัยนั้นส่งผลอย่างไรต่อผลการดำเนินงาน และหากต้องการรักษาผลที่ดีไว้/ทำให้ดียิ่งขึ้น หรือไม่ให้เกิดผลที่ไม่ดีขึ้นอีกจะต้องทำอย่างไร เป็นต้น

3.6 การเขียนบทเรียน

การเขียนบทเรียนที่ได้นั้น จะต้องเป็นข้อความที่แสดงถึงปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลโดยตรง ต่อผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ เข้าใจง่าย มีการอธิบายเป็นเหตุเป็นผลที่ชัดเจน สะท้อนถึงสิ่งที่ทำได้ดี หรือทำไม่ได้ดี และมีการให้ข้อเสนอแนะของบทเรียน โดยข้อเสนอแนะของบทเรียนจะต้องเป็นข้อเสนอแนะที่เฉพาะเจาะจง และปฏิบัติได้จริง (Specific Actionable Recommendations-SARs) กรณียุทธศาสตร์ทางบวกให้ข้อเสนอแนะทางในการรักษาสิ่งดี นั้นให้คงอยู่ตลอดไป หรือทำให้ดียิ่งขึ้น กรณียุทธศาสตร์ทางลบ ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การ ดำเนินการนั้นดีขึ้น ให้ข้อเสนอแนะในทุกบทเรียนที่สังเคราะห์ขึ้น

ตัวอย่าง การเขียนบทเรียนและข้อเสนอแนะ เช่น บทเรียน “การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน จะส่งผล ให้การจัดกิจกรรมในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการ ประสานแผนงาน และทรัพยากรร่วมกัน”

ข้อเสนอแนะ “ควรสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดย การนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมคิด ร่วมวางแผน และ มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมในการดำเนินโครงการ”

3.7 เกณฑ์การพิจารณาบทเรียนจากผลการประเมิน (Lesson Learned Criteria Checklist)

(ที่มา : ILO-Evaluation Unit , 2014)

บริบท	จะมีการอธิบายบริบทที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
ความท้าทาย	บอกถึงประเด็นต่างๆ ทั้งบวกและลบ ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด
เป้าหมาย	บอกถึงเป้าหมายสำคัญของโครงการ
ปัจจัย	มีการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ หรือไม่สำเร็จ
ประโยชน์	มีประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายที่จะนำบทเรียนไปใช้
ความสำเร็จ	บอกถึงการตัดสินใจ การดำเนินงาน กระบวนการ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการ และการลดจุดอ่อน อุปสรรคต่างๆ ของโครงการ

ส่วนที่ 3 การฝึกปฏิบัติ

การฝึกปฏิบัติวิทยากรได้แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 4 กลุ่ม เพื่อฝึกปฏิบัติวิเคราะห์การใช้ Logic Model และ ประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ซึ่งการฝึกปฏิบัติมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ทบทวน ทำความเข้าใจโครงการ ระบุองค์ประกอบโครงการ ตาม Logic Model และวิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างเป็นเหตุผล (causal relationship) ระหว่างทรัพยากร (ปัจจัยนำเข้า ซึ่งหากมี ก็จะ สามารถนำไปใช้ในการทำกิจกรรม และหากทำกิจกรรมได้แล้วจะทำให้เกิดผลผลิต และเมื่อได้ผลผลิต และจะทำให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์โครงการ และหากบรรลุผลลัพธ์โครงการ ก็จะทำให้เกิดผลกระทบตามมา ตลอดจนอาจมีปัจจัยภายนอก ปัจจัยอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อโครงการ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงขององค์ประกอบระหว่างโครงการ ภายใต้แผนงาน ซึ่งรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบในแต่ละโครงการนั้น บางครั้งอาจเป็นสิ่งเดียวกัน บางครั้งส่งผลต่อเนื่องกันกับรายละเอียดขององค์ประกอบของโครงการอื่นด้วย

3. สร้างตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ และแผนงาน

โดยโครงการที่นำมาฝึกปฏิบัติในครั้งนี้ เป็นโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งครอบคลุม 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) ได้แก่ โครงการที่ 6 โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) หน่วยงานดำเนินการได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ และกรมหม่อนไหม

แนวทางที่ 2 พัฒนาลิขสิทธิ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง) ได้แก่ โครงการที่ 10 โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร หน่วยงานดำเนินการได้แก่ กรมหม่อนไหม และกรมส่งเสริมการเกษตร

แนวทางที่ 3 พัฒนากลไกการตลาดและระบบบริหารจัดการ (ปลายทาง) ได้แก่ โครงการที่ 14 โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร หน่วยงานดำเนินการได้แก่ กรมการข้าว และกรมส่งเสริมสหกรณ์

กระบวนการฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วย

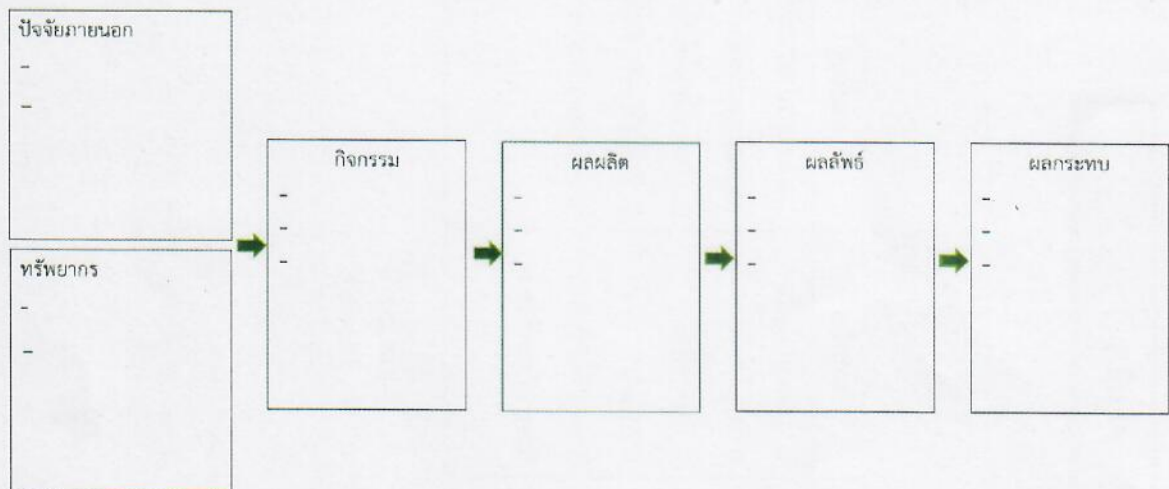
1) สมาชิกกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ และระบุองค์ประกอบของโครงการ พร้อมอภิปรายความสัมพันธ์เชื่อมโยง ความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างแต่ละองค์ประกอบ การดำเนินงานและผลของโครงการ ภายในแต่ละโครงการ ดังต่อไปนี้

- ปัจจัยภายนอก บริบทต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ ได้แก่อะไรบ้าง
- ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า ในการดำเนินโครงการ ได้แก่อะไรบ้าง
- กิจกรรม (อาจมีลำดับขั้นของกิจกรรม ทำอะไร ก่อน หลัง) ได้แก่อะไรบ้าง
- ผลผลิต ได้แก่อะไรบ้าง
- ผลลัพธ์ ได้แก่อะไรบ้าง
- ผลกระทบ ได้แก่อะไรบ้าง

2) สมาชิกกลุ่มวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยง ระหว่างประเด็นย่อยในองค์ประกอบต่าง ๆ ระหว่างโครงการ

3) สมาชิกกลุ่มนำประเด็นที่สำคัญในแต่ละองค์ประกอบ มาจัดทำกรอบการประเมินและตัวชี้วัดของแผนงานโครงการ

4) สมาชิกกลุ่มเลือกตัวชี้วัดที่สำคัญมา ทำคู่มือตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วยนิยาม ความหมายของตัวชี้วัดที่ใช้ในโครงการ เกณฑ์การให้คะแนนตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ผู้รับผิดชอบดำเนินการเก็บข้อมูล

การฝึกปฏิบัติตลอดระยะเวลาการอบรมทั้ง 3 วัน แต่ละกลุ่มสามารถวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง ระหว่างโครงการออกมาเป็นกรอบการประเมินแผนงานโครงการ และกำหนดตัวชี้วัดแผนงานโครงการ โดยแต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบ และตัวชี้วัดที่คัดเลือกแตกต่างกันไป ดังนี้

กลุ่มที่ 1

กรอบการประเมินแผนงานโครงการ

ปัจจัยภายนอก	ทรัพยากร	กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
1. ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก (ในประเทศ) 2. ผลกระทบจากปัจจัยภายนอกประเทศ	1. งบประมาณของโครงการ 2. หลักสูตรการอบรม 3. เจ้าหน้าที่ 4. กลุ่มเป้าหมาย 5. วัสดุอุปกรณ์/สถานที่	1. การอบรม 2. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 3. การสร้างเครือข่าย 4. การบริหารโครงการ	1. เกษตรกรได้รับความรู้ 2. สินค้าที่ได้รับการพัฒนา 3. กลุ่มที่ได้รับการพัฒนาเกิดเครือข่าย	1. เกษตรกรนำความรู้ที่ได้ไปใช้และเผยแพร่ต่อ 2. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 3. สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น 4. เครือข่ายเข้มแข็ง	1. ลดความเหลื่อมล้ำ 2. คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น 3. เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของอาชีพด้านการเกษตร

ตัวชี้วัดแผนงานโครงการ

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมของแผน
ตัวชี้วัด	จำนวนผู้ผ่านการฝึกอบรม (ผลผลิต)
ความหมาย	ผู้ที่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรของแต่ละโครงการภายใต้แผนและผ่านการประเมินของแต่ละหลักสูตร
แหล่งข้อมูล	1. รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงาน 2. รายงานผลการติดตามประเมินผล
ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	เมื่อสิ้นสุดโครงการ
ระดับ	รายละเอียด
1	จำนวนผู้ผ่านการอบรมไม่ถึงร้อยละ 60 ของเป้าหมายโครงการ
2	จำนวนผู้ผ่านการอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเป้าหมายโครงการ
3	จำนวนผู้ผ่านการอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของเป้าหมายโครงการ
4	จำนวนผู้ผ่านการอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมายโครงการ
5	จำนวนผู้ผ่านการอบรมครบตามเป้าหมายโครงการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมของแผน
ตัวชี้วัด	รายได้ของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้น (ผลลัพธ์)
ความหมาย	รายได้เกษตรกรที่เพิ่มขึ้น ภายหลังจากการเข้าร่วมโครงการ (เฉพาะเรื่องที่ได้รับการอบรม และนำมาใช้ประโยชน์) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ก่อนอบรม
แหล่งข้อมูล	จากการติดตามประเมินผลผู้ได้รับการอบรม
ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	เมื่อสิ้นสุดโครงการ
ระดับ	รายละเอียด
1	เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่ถึง ร้อยละ 4
2	เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นระหว่าง ร้อยละ 4 – 5
3	เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นระหว่าง ร้อยละ 5 – 6
4	เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 6
5	เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มากกว่าร้อยละ 6

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมของแผน
ตัวชี้วัด	หลักสูตรฝึกอบรม
ความหมาย	หลักสูตรที่ใช้สำหรับฝึกอบรมกลุ่มเป้าหมายได้ใช้หลักสูตรพัฒนา 1. ด้านการผลิต 2. การตลาด (พืช ปศุสัตว์ ประมง ฯลฯ) 3. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 4. การบริหารจัดการ (กลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์)
แหล่งข้อมูล	1. เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง 2. สอบถามข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย
ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	เมื่อสิ้นสุดโครงการ
ระดับ	รายละเอียด
1	มีหลักสูตรอบรม 1 ใน 4 ด้าน
2	มีหลักสูตรอบรม 2 ใน 4 ด้าน
3	มีหลักสูตรอบรม 3 ใน 4 ด้าน
4	มีหลักสูตรครบทั้ง 4 ด้าน และตรงกับความต้องการกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มที่ 2

กรอบการประเมินแผนงานโครงการ

ปัจจัยภายนอก	ทรัพยากร	กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
1. นโยบายภาครัฐ 2. นโยบาย กษ. 3. โรคระบาดและภัยพิบัติ 4. ภาวะเศรษฐกิจ 5. คู่แข่งทางการค้า 6. กฎหมายและมาตรการ	1. งบประมาณของโครงการ 2. หลักสูตรที่ใช้ในการอบรม 3. วัสดุ, อุปกรณ์ 4. เกษตรกร 5. บุคลากร/เจ้าหน้าที่ 6. เทคโนโลยีที่ใช้ในการอบรม	1. ชี้แจงโครงการ 2. คัดเลือกเกษตรกร 3. อบรมพัฒนาศักยภาพ 4. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต 5. ติดตามประเมินผล	1. เกิด Smart Farmer 2. เกิดกลุ่มเกษตรกร 3. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ 4. ได้รับรองมาตรฐาน 5. เกิดช่องทาง 6. การตลาดสินค้าเกษตร (online/offline) 7. เกิด Model แผนธุรกิจ	1. เกิดเกษตรกรต้นแบบ 2. เกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย 3. สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น 4. การบริหารจัดการด้านการตลาดมี 5. ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น	1. ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง 2. สร้างความมั่นคงในอาชีพ 3. ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (ประสิทธิภาพ/เวลา/ประหยัด) 4. ลดความเสียหายด้านการผลิตการตลาด สินค้าเกษตร 5. เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้) 6. คุณภาพชีวิตดีขึ้น

ตัวชี้วัดแผนงานโครงการ

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมของแผน
ตัวชี้วัด	การประชาสัมพันธ์ ชี้แจงโครงการ
ความหมาย	กิจกรรมในการทำความเข้าใจร่วมกันของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่ออธิบายรายละเอียดโครงการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินการ การติดตามงาน ในช่วงก่อนการดำเนินโครงการ โดยโครงการควรมีการ ประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการ
แหล่งข้อมูล	คณะทำงาน,ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ 2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง (บันทึกการประชุม ฯลฯ)
ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	เมื่อสิ้นสุดโครงการ
ระดับ	รายละเอียด
1	โครงการภายใต้แผนสามารถประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการได้ครบถ้วนตามนิยาม น้อยกว่าร้อยละ 90
2	โครงการภายใต้แผนสามารถประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการได้ครบถ้วนตามนิยาม ระหว่างร้อยละ 90 - 99
3	โครงการภายใต้แผนสามารถประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการได้ครบถ้วนตามนิยาม เท่ากับร้อยละ 100

กลุ่มที่ 3

กรอบการประเมินแผนงานโครงการ

ปัจจัยภายนอก	ทรัพยากร	กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
1. นโยบายภาครัฐ 2. สภาพเศรษฐกิจ 3. โรคระบาด 4. การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรม 5. ค่านิยมและวัฒนธรรม 6. สภาพแวดล้อมทางสังคม (สังคมผู้สูงอายุ) 7. การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ	1. งบประมาณของโครงการ 2. บุคลากร (เจ้าหน้าที่/วิทยากร) 3. สื่อ (Online/Offline) 4. หลักสูตรและคู่มือการอบรม 5. วัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต 6. ฐานข้อมูล (รายชื่อเกษตรกร)	1. การพัฒนาศักยภาพ (อบรม, ศึกษาดูงาน, จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้) 2. สนับสนุนปัจจัยการผลิต 3. การพัฒนาเครือข่าย 4. การถอดบทเรียน	1. เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพ 2. เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรได้รับปัจจัยการผลิต การผลิต 3. ขยายเครือข่ายเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น 4. เกิดองค์ความรู้	1. เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรมีศักยภาพ 2. ประสิทธิภาพ ผลผลิตของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร 3. รายได้ของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร 4. องค์ความรู้มีการเผยแพร่และนำไปใช้	1. คุณภาพชีวิตของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรดีขึ้น 2. ชุมชนเข้มแข็ง 3. อาชีพเกษตรกรของไทยมีความยั่งยืน 4. เกิดนวัตกรรมทางการเกษตร

ตัวชี้วัดแผนงานโครงการ

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมของแผน
ตัวชี้วัด	รายได้เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร เพิ่มขึ้น
ความหมาย	เมื่อสิ้นสุดโครงการเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้ทางการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 10
แหล่งข้อมูล	1. รายงานการติดตาม , 2. คณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง
ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	เมื่อสิ้นสุดโครงการ
ระดับ	รายละเอียด
1	ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของโครงการในแผนเมื่อสิ้นสุดโครงการ / เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น น้อยกว่าร้อยละ 4
2	ร้อยละ 20 - 39.99 ของโครงการในแผนเมื่อสิ้นสุดโครงการ / เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น ระหว่างร้อยละ 4 - 5.99
3	ร้อยละ 40 - 59.99 ของโครงการในแผนเมื่อสิ้นสุดโครงการ / เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น ระหว่างร้อยละ 6 - 7.99
4	ร้อยละ 60 - 79.99 ของโครงการในแผนเมื่อสิ้นสุดโครงการ / เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น ระหว่างร้อยละ 8 - 9.99
5	ร้อยละ 80 ขึ้นไป ของโครงการในแผนเมื่อสิ้นสุดโครงการ / เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.

กลุ่มที่ 4

กรอบการประเมินแผนงานโครงการ

ปัจจัยภายนอก	ทรัพยากร	กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
1. โรคระบาดและภัยธรรมชาติ 2. นโยบายของภาครัฐ 3. บริบทสังคมและชุมชน 4. กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	1. งบประมาณของโครงการ 2. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ 3. ผู้เข้าร่วมโครงการ (เกษตรกร/ สถาบันเกษตรกร) 4. หลักสูตรและวิทยากรที่ใช้ในการอบรม	1. อบรมพัฒนาศักยภาพผู้เข้าร่วมโครงการ 2. สนับสนุนปัจจัยการผลิต 3. ส่งเสริมการรวมกลุ่ม 4. ส่งเสริมการตลาด	1. ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการพัฒนาศักยภาพ เกิดเป็น 4's คือ -Smart Farmer -Smart Group -Smart Product -Smart Network	1. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 2. กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง 3. มูลค่าสินค้าเพิ่มขึ้น 4. ต้นทุนการผลิตลดลง 5. เครือข่ายเกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้, สินค้า, วัตถุดิบ และช่องทางการตลาดกันภายในเครือข่าย	1. เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2. ชุมชนเข้มแข็ง (ลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน, เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพ, สินค้ามีอัตลักษณ์, ลดการใช้สารเคมี) 3. ลดความเหลื่อมล้ำในด้านความรู้และการเข้าถึงทรัพยากร

ตัวชี้วัดแผนงานโครงการ

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมของแผน
ตัวชี้วัด	การพัฒนาศักยภาพ
ความหมาย	เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิต ด้านการแปรรูป ด้านการบริหารจัดการการตลาด ด้านการรวมกลุ่ม และเชื่อมโยงเครือข่าย รวมทั้งได้รับ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและการศึกษาดูงาน
แหล่งข้อมูล	เจ้าหน้าที่ , เกษตรกร , สถาบันเกษตรกร และ เอกสารที่เกี่ยวข้อง
ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	เมื่อสิ้นสุดโครงการ
ระดับ	รายละเอียด
1	โครงการภายใต้แผนมีการดำเนินการ 1 กิจกรรม
3	โครงการภายใต้แผนมีการดำเนินการอย่างน้อย 2 กิจกรรม
5	โครงการภายใต้แผนมีการดำเนินการครบทุกกิจกรรม

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมของแผน
ตัวชี้วัด	Smart Network
ความหมาย	เมื่อสิ้นสุดโครงการกลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ปัจจัยการผลิต สามารถบริหารจัดการการผลิต รวมทั้งจัดการปัญหาอื่นของสมาชิกเครือข่าย
แหล่งข้อมูล	1. ผู้ที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่ , เกษตรกร , สถาบันเกษตรกร) , 2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	เมื่อสิ้นสุดโครงการ
ระดับ	รายละเอียด
1	เมื่อสิ้นสุดโครงการกลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง ต่ำกว่าร้อยละ 60
2	เมื่อสิ้นสุดโครงการกลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มากกว่าร้อยละ 60 - 69.99
3	เมื่อสิ้นสุดโครงการกลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มากกว่าร้อยละ 70 - 79.99
4	เมื่อสิ้นสุดโครงการกลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มากกว่าร้อยละ 80 - 89.99
5	เมื่อสิ้นสุดโครงการกลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มากกว่าร้อยละ 90

ภาคผนวก

ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ

จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการในด้านวิทยากร ระดับความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ประโยชน์ การนำไปถ่ายทอดต่อ และความพึงพอใจต่อการอบรมในภาพรวม รายละเอียดดังนี้

1. ด้านวิทยากรถ่ายทอดความรู้

ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความพึงพอใจต่อคณะวิทยากรในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.31 โดยคิดเป็นร้อยละ 52.03 โดยมีความพึงพอใจในด้านการฝึกปฏิบัติในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.44 รองลงมา พึงพอใจด้านความชัดเจนของเนื้อหาในการบรรยาย ความเชื่อมโยงของเนื้อหา การใช้ระยะเวลาในการอบรม และการตอบข้อซักถามในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.39 4.38 4.36 และ 4.31 ตามลำดับ สำหรับความพึงพอใจด้านการยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย และเอกสารประกอบการอบรม มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.16 และ 4.13 (ตารางผนวกที่ 1)

ตารางผนวกที่ 1 ความพึงพอใจต่อวิทยากรถ่ายทอดความรู้

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ความชัดเจนของเนื้อหา	42.11	55.26	2.63	-	-	4.39	มากที่สุด
2. การเชื่อมโยงเนื้อหา	43.59	51.28	5.13	-	-	4.38	มากที่สุด
3. การยกตัวอย่างประกอบ	3.158	55.26	10.53	25.00	-	4.16	มาก
4. การใช้ระยะเวลาในการอบรม	48.72	41.03	7.69	20.00	-	4.36	มากที่สุด
5. การตอบข้อซักถาม	38.46	53.85	7.69	-	-	4.31	มากที่สุด
6. เอกสารประกอบการอบรม	28.21	56.41	15.38	-	-	4.13	มาก
7. การฝึกปฏิบัติ	46.15	51.28	2.56	-	-	4.44	มากที่สุด
ภาพรวม	39.85	52.03	7.38	0.74	-	4.31	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

2. ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการอบรม

จากการสำรวจผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า ก่อนเข้ารับการอบรมมีระดับความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาการอบรมในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 หรือคิดเป็นร้อยละ 39.47 หลังเข้ารับการอบรมมีระดับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 หรือคิดเป็นร้อยละ 74.29 (ตารางผนวกที่ 2)

ตารางผนวกที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการอบรม

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	13.16	7.89	39.47	23.68	15.79	2.79	ปานกลาง
2. หลังเข้ารับการอบรม	11.43	74.29	14.29	-	-	3.97	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

หลังเข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของตนเองได้ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.24 หรือคิดเป็นร้อยละ 65.79 และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับเพื่อนร่วมงานและผู้อื่นได้ ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 คิดเป็นร้อยละ 58.33 (ตารางผนวกที่ 3)

ตารางผนวกที่ 3 การขยายผลหลังเข้ารับการอบรม

รายการ	ระดับการขยายผล (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	28.95	65.79	3.26	-	-	4.24	มาก
2. การนำความรู้ไปถ่ายทอด	8.33	58.33	30.56	27.80	-	3.72	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3. ด้านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

จากการสำรวจระดับความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจภาพรวมของการจัดอบรมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 โดยมีความพึงพอใจด้านสถานที่จัดอบรมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และด้านการประสานงานของเจ้าหน้าที่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และด้านอาหารและเครื่องดื่มมีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.13 (ตารางผนวกที่ 4)

ตารางผนวกที่ 4 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ด้านอาหารและเครื่องดื่ม	35.90	46.15	12.82	5.13	-	4.13	มาก
2. ด้านสถานที่จัดอบรม	47.37	47.37	5.26	-	-	4.42	มากที่สุด
3. ด้านการประสานงานของเจ้าหน้าที่	33.33	58.33	5.56	2.78	-	4.22	มากที่สุด
4. ภาพรวมของการจัดอบรม	39.47	55.26	5.26	-	-	4.34	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “การประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลโครงการ”
วันที่ 30 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2565 เวลา 09.00 น. - 16.00 น.
ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 3 อาคารนวัตกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เอกสารประกอบการอบรม/
เอกสารประกอบการฝึกปฏิบัติ

ภาพการอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “การประยุกต์ใช้ 3D Logic Model ในการประเมินผลโครงการ”

